

Horde 1. De vrouw zelf en haar inner critics

'We, as women, can be our own worst enemies.'

– Angela Ruth

'Was will das Weib?', vroeg Sigmund Freud (psychiater 1856-1939 en grondlegger van de psychoanalyse) zich nog altijd af na 30 jaar studie van de geest. Wat betreft ambitie hebben vrouwen doorgaans bescheiden doelstellingen. Ze zijn behoudend, blijven in hun comfortzone. Ze houden hun bedrijf bewust klein en vermijden daarmee lastige financiële, arbeidsrechtelijke en managementtechnische vraagstukken. 23% van de vrouwen werkt liever in loondienst en kiest minder snel voor ondernemerschap. Voor vrouwen is de balans met de thuissituatie belangrijk en een klein eigen bedrijf(je) biedt de mogelijkheid om zorg en werk beter te combineren.

'Nederlandse vrouwen können best carrière maken, maar willen het domweg niet. Ze zijn tevreden met hun kleine deeltijdbaan, gecombineerd met zorgtaken thuis en met een positie op de maatschappelijke ladder, die een gevolg is van die keuze. Nederlandse, werkende deeltijdmoeders en huisvrouwen behoren tot de gelukkigste vrouwen ter wereld.'

– Econoom en journalist Marike Stellingma

64

onderscheiden en opvallen. Ze zijn eraan gewend om gezien, beoordeeld, goed- en afgekeurd te worden. Waar is naast die visuele zichtbaarheid, de intellectuele zichtbaarheid?

De waterbakken bij horde 1 De vrouw en haar inner critics

- Bang zijn voor de risico's. Het vermijden van financiële, arbeidsrechtelijke en managementtechnische vraagstukken.
- Probleem- en risicogericht zijn (voor zichzelf en gezin), waardoor ze geen stappen zetten en in de comfortzone onder de radar blijven.
- Bang zijn om de verkeerde keuze te maken. FOMO, the Fear of Missing Out.
- Bang zijn om de beste keuze te missen. FOBO, Fear Of Best Option.
- Bang zijn om te falen en/of om door de mand te vallen, het zogenoemde imposter syndrome.
- Bang zijn om succes te behalen.

'Woman have a lot more respect for the concept of risk.'

– Melissa Fisher

Mannen schrikken niet van risico's, maar kijken er ook slecht naar. Ze laten het er veel meer op aankomen. Risico's zijn een uitdaging, maken het spannend, laat ze maar komen. No risk, no reward. No guts, no glory.

De Belgische Bénédicte Philippart de Foy ondersteunt vrouwelijk ondernemerschap. Zij is van mening dat vrouwen minder angst moeten hebben voor het onbekende en minder bang moeten zijn om te falen. De angsten zijn irrationeel als je kijkt naar het hoge opleidingsniveau van vrouwen. Daarbij: risico's zijn te berekenen en risicoloos ondernemen bestaat niet. Het echte obstakel is volgens haar dus van **psychologische aard**. Vrouwen kunnen in haar ogen alleen via een mentaliteitsverandering de stap maken naar het ondernemerschap. Kom uit de startblokken, zonder opgetrokken remmen. Door de risico's te vermijden, zeggen vrouwen 'nee' tegen hun vrijheid, hun onafhankelijkheid en groei.

Persoonlijk verbaas ik me over de bovenstaande uitkomst dat vrouwen risicomijdend zijn. De meeste vrouwen krijgen kinderen. Daar loop je, lijkt me, als vrouw echte en grote risico's. Risico dat je pijn hebt bij het baren, risico dat je iets onbekends op de wereld zet, waarvan je niet weet hoe het zich gaat ontwikkelen, risico dat je man je verlaat en dat je het kind alleen moet opvoeden, risico dat je het verliest, enz. Kinderen krijgen en opvoeden, dat zijn pas risico's. Dan valt een onderneming beginnen toch wel mee?

66

Vrouwen moeten beter leren onderhandelen, vindt werkgeversorganisatie VNO-NCW. 'In een salarisonderhandeling zijn ze vaak al tevreden wanneer ze flexibiliteit krijgen. Vrouwen undersellen zich en trekken zich vaak terug, zelfs op dit niveau. Het maakt niet uit hoe vaak ik zeg dat zij echt de beste kandidaat zijn van de drie, maar dan nog willen ze niet. Het heeft te maken met een hang naar perfectie.' Voorzitter Marry de Gaay-Fortman van de Stichting Topvrouwen geeft aan dat de bedachtzame houding niet altijd goed werkt in de laatste fase van een selectieprocedure. 'Vrouwen benoemen wat ze lastig vinden en stellen vaak nog tien vragen over de risico's.'

Als het gaat om ambitie, dan denken mannen groter, willen ze meer groeien en zijn ze meer bereid om te investeren in mensen en middelen om op te schalen. Ze zijn sterk kans- en oplossingsgericht. Mannen zijn over het algemeen doeners, hebben vertrouwen in hun kracht en durven risico's te nemen. Slechts 15% van de mannen werkt liever in loondienst. Mannen zijn meer gefocust en vaker specialist.

'Dit goud was geen toevalstreffer. Ik had een plan en het moest zoals ik wilde, omdat ik goed wist wát ik wilde.'

– Suzanne Schulting, Olympisch kampioene shorttrack

De voorzichtige ambities, het lage zelfvertrouwen en de negatieve overtuigingen helpen de vrouw niet bij het maken van keuzes. Je ziet dan uitstelgedrag, twijfel, koudwatervrees, niet durven loslaten, veel blijven hangen in blabla, neiging tot conformeren aan anderen en/of vertonen van mannelijk gedrag.

'Vrouwen leggen soms een zware hypotheek op hun keuzes vanuit alle rollen die ze hebben en die ze ook allemaal maar dan goed willen vervullen. Alsof alles vastligt voor de rest van hun leven.'

– Nicole Offenber, Leiderschapscoach voor vrouwelijke ondernemers en leiders

Een consequentie van het getwijfel, is dat de zichtbaarheid van vrouwen lager is. Er wordt ook wel geschreven dat vrouwen meer voor de camera moeten durven staan. Daarnaast worden vrouwen minder in de kijker gezet door de media en gaan ze zelden mee op handelsmissies. Dit komt hun geloofwaardigheid niet ten goede. Mannen zijn meer bezig met profileren (onderzoek toont aan dat mannen meer op 'ego' scoren en zichzelf beter kunnen verkopen). Persoonlijk vind ik de onzichtbaarheid van vrouwen vreemd, omdat er een hele mode- en schoonheidsindustrie van miljarden om hen heen is gebouwd, waardoor ze zich kunnen tonen, mooi maken,

3. Wie ben ik privé als mens?

65

'Ik twijfel wel. Maar niet aan mezelf. Ik dacht fuck it. Ik ga gewoon een risico nemen. Ik wil de wereld in.'

– Presentatrice Nadia Moussaid toen ze Eva Jinek zou vervangen in 2018

Horde 2. Gezinscultuur – zo moeder, zo dochter

'Zorg ervoor dat je een goede partner, goede moeder en een goed familielid wordt.' Er is een taboe op boze vrouwen (= bitch, kenau, haibaai of manwijf). Als een moeder het voorzichtige voorbeeld geeft, neemt de dochter dit over. Meisjesgedrag is niet bevorderlijk voor je carrière. Ook moeders die parttime werken stellen een voorbeeld. Ik kwam de term 'seksegebonden socialisatie' tegen: meisjes identificeren zich sterk met hun moeder en hun vriendinnen.

De waterbakken bij horde 2 Gezinscultuur

- Bang zijn om verbinding te verliezen met de familie.
- Bang zijn om afgewezen of gestraft te worden.
- Bang zijn dat het misloopt, want een gezin kan niet zonder moeder.

'You may need 100 'noes' to get one 'yes', but that one 'yes' will make you more successful tomorrow than you were today.'

– Delia Passi, CEO of WomenCertified

Horde 3. Religieuze cultuur – de achtergestelde vrouw

In de media zijn genoeg voorbeelden te vinden waaruit blijkt dat religie de kaders voor vrouwen stelt. Mannen en vrouwen zijn in de geschriften gelijk, maar in de praktijk pakt het anders uit. Ik noem een paar verschillen:

- Een vrouw mag geen politieke functies bekleden (SGP).
- Een vrouw kan geen paus of bisschop worden (katholicisme).
- Een goede islamitische vrouw moet gehoorzaam zijn en een goede steun zijn voor haar man, moet een goede moeder zijn en moet sterk zijn in haar geloof. Verder gelden voor islamitische vrouwen nog een paar regels, zoals onder andere de kleding-(hoofd)doek of boerka en koranvoorschriften. Daar staat tegenover dat de man financieel verplicht is om voor zijn gezin te zorgen en de vrouw niet. Zij mag wel werken en het geld zelf houden.

3. Wie ben ik privé als mens?

67